

Item non erit recipienda eadem regula, si, ubi æqualis sit ordo, & jurisdictio, non tamen æqualia sunt dignitatis ornamenta. Hinc inter Abbates ordine, & jurisdictione pares, mitrati non mitratis regulariter præferuntur, cap. 6. de privilegiis in 6. Ubi jurisdictio minor est, ordo æqualis, jurisdictione major præfertur ordine æquali, uti contingit in Archiepiscopis respectu Episcoporum. Potiore propterea ratione præfertur jurisdictione & ordine major, ordine & jurisdictione minori. Ubi jurisdictio æqualis est, ordo minor, major ordine præfertur jurisdictione æquali: sic Episcopi præferuntur Abbatibus jurisditionem quasi episcopalem habentibus. Ubi major est jurisdictio, ordo minor, potior est ratio majoris jurisditionis habenda; qua ratione Archiepiscopus necdum consecratus Episcopo suffraganeo consecrato dignior habetur, & Vicarius Generalis Metropolitanus, cum eo officio fungitur, suffraganeos Episcopos, utut non Episcopus, præcedit, can. ult. dist. 93., eodemque jure Pontificii Legati non Episcopi, ubi muneri incumbunt, Episcopis præferuntur, non tam ex eo, quod alienam, & digniorem personam exhibeant, quam quod in hoc quæstionum genere jurisdictio potius, quam ordo attendatur; cuius rei argumento est, quod si concurrat cum Episcopo juniore Vicarius Episcopi senioris, non Vicarius Episcopo, sed Episcopus, qui alius seniori Episcopo cederet, Vicario senioris Episcopi præferatur, quasi etiam is dignitatem tanquam Vicarius exhibeat, non ætatem. Ratio verò, cur in hujus generis controversiis jurisdictio potius, quam ordo consideretur, in eo primùm meo judicio consistit, quod potestas ordinis per se refertur ad Corpus Christi verum, uti initio adnotabam, vix, & non nisi in paucis, ad corpus Christi mysticum; at potestas jurisditionis tota in corpus Christi mysticum exercetur. Dignitas autem, & præminentia tota spectat corpus Christi mysticum, seu membra Ecclesie inter sese invicem

comparata. Deinde adicere possum, potestatem ordinis potestate jurisditionis esse recentiorem, tanquam illam, quæ jam jure gentium constituta jurisditioni sacrorum accesserit, non eam in fastigio distinctis numeris collocaverit, sed jam suis quamque in sedibus collocatam invenerit, ac tantùm nitidius exornaverit. Exinde tertio loco facile proficiscitur, ubi jurisdictio sola, sive nulli ordinis annexa, cum uno ordine, seu cui nulla cohæreat jurisdictio, concurrat, jurisditionem ordini anteferri oportere; uti contingeret in Abbate non ordinato, aut in Vicario generali vix clericali tonsura initiato jurisditionem episcopalem, aut quasi exercentibus.

Cæterum utut certa, aut saltem probabilia videantur ista principia hucusque jacta, verum tamen est, disciplinam hanc, ut vocant, majoritatis (quæ sanè multum à superioritate distinguitur, argumento legis 7. §. 1. ff. de captivis) moribus potius, & consuetudine, regi, ut is eum locum tenere pergat, quem se hucusque tenuisse demonstrat, cap. 6. de consuetudine, cap. 9. de probationibus; quod quidem recipiendum est, ubi æquis dubitandi ratio; nam si omninò temerè locus usurpatus adpareat, nihil erit, quod judicem movere possit, ne omnia in pristinum restituat, can. 20. & 24. dist. 93., cap. 17. de privilegiis. Item in consuetudine observatione dignum est, non attendi postremas quasdam ordinum immutationes, quæ potius ex urbanitate originem habuerunt, quæ sanè nullum jus inducunt, argumento l. 31. ff. de oper. libert., vel quibus singularia quædam temporum, & locorum, aut personarum adjuncta occasionem dederunt, argumento legis 14. ff. de exceptione rei judicata, & legis 123. §. 1. ff. de regulis juris. Ne verò occasione hujusmodi controversiarum aliquando conventus publici turbentur, jamdiu obtinuit ut inter contententes palàm fiant protestationes, ne ex factò jus alicui adquiratur, quemadmodum constat factum fuisse in Con-

ci-

cilio Tridentino, sive in fine sessionis 2., sive in fine sessionis 25. de reformatione sub titulo de loco oratorum. Insuper Concilium idem Tridentinum in sess. 25. de Regularibus cap. 13. cavit, ut controversiæ omnes de præcedentia, quæ oriuntur inter ecclesiasticas personas tam sæculares, quam regulares, cum in pro-

cessionibus publicis, tum in iis, quæ fiunt in tumultandis defunctorum cadaveribus, ab Episcopo, amota omni appellatione, componantur; quod tamen decretum non ubique receptum esse testatur Jacobus Gothofredus in libello de jure præcedentiæ part. 1. cap. 2. in notis littera G.

DISSERTATIO SECUNDA DE PONTIFICE MAXIMO.

CAPUT I.

De Pontificis Maximi dignitate, auctoritate, ac jurisditione in Ecclesia universa.

UOD recentiores hæretici numero plurimi Joannem Wiccleffum veluti antesignanum secuti tradere à sæculo primùm Ecclesie decimoquarto ceperunt, nullam esse supremam in Ecclesia potestatem divino jure constitutam; non Petrum supra Apostolos cæteros jurisditionem obtinuisse; neminem propterea esse debere ex Episcopis, qui se Petri successorem in Primatu dicat, seque eo nomine cæteris præferat, recta colligentes, Romano Antistiti divino jure cæteros Episcopos esse pares etiam jurisditione, ac potestate; hodierna ætate tot virorum eruditissimorum studiis, atque elucubrationibus adeo confectum est, ut nihil omninò adjici prætere possit. Paucis dicam, sacras litteras singularem, & maximam Petri supra cæteros Apostolos potestatem docere apertissimè, Matthæi cap. 10., & 16., Luca cap. 22., Joannis cap. 21., item præcipuas in gravioribus ecclesiasticis causis fuisse inter Apostolos Petri partes, Acto- rum cap. 1. 2. 3. 4. & 15.; denique

Romanum Antistitem agniti fuisse tanquam Petri successorem, & totius Ecclesie Principem constantissima Ecclesiarum omnium traditione. Perpetuus Latinæ Ecclesie labor in retundendo Græcorum ambitu jurisditionem Romani Episcopi evadere conantium, Latinorum traditionem perspicuè demonstrat. Orientalis autem Ecclesia vel in ea ipsa causa, qua aliquando se à Romanæ Sedis obedientia subducere conata est, maximum in Romana ipsa Ecclesia constitutum Pontificatum se testata est agnovisse. Undenam enim Constantinopolitani Patriarchæ veteres, quorum deinde voluntatem, & ambitum apertius explicavit Anatolius vix absoluto Chalcedonensi Concilio, moliti sunt, ut cæteris etiam Patriarchis præferrentur, uno excepto Romano, nisi quod Constantinopolis, translata in eam Imperiali Sede, junior Roma appellaretur? Undenam sæculo sexto Joannes jejunator dictus & ipse Constantinopolitanus Antistes, universalem se Episcopum nominavit, nisi quòd crederet, Romanæ Sedis privilegia

Sc-

edi, quam tenebat, facta fuisse communia? Quod si amplius recentiores Constantinopolitani Episcopi, præ cæteris Photius, ausi sunt, facto schismate, potissimum ex eo sibi adserere conati fuerunt Pontificatum Maximum à Romanis in se translatum, quod Latinum Imperium translatum esset ad Græcos: quæ sanè rationes ab hominibus Romanæ Sedis acriter infensis derivatæ invictissimæ sunt ad demonstrandam generalem utriusque Ecclesiæ consensionem in eo, quod & Sanctus Petrus, & Romani Antistites post Petrum, Primatum in Ecclesia gesserint, utut schismatici iidem Græci alio ab urbe Roma transferri quandoque Primatum posse falsa opinione sibi blanditi fuerint, atque sibi adserere revoluto imperio non dubitaverint.

Quid in contrarium hæretici adferre soleant, minimè recenseo, hanc Provinciam Theologis relinquens, quorum potissimum est dogmata fidei adserere, vindicare. Non debeo tamen prætermittere, quod meum esse posse videtur, interpretationem quorundam monumentorum, quæ in Codice canonum exhibentur, quorum aliqua à veris catholicis proferruntur ad firmandum Romani Antistitis Primatum, quamquam argumento non satis idoneo, aliqua proferruntur ab hæreticis causa infirmandi dogmatis: atque in hac re, licet damnem hæreticorum perfidiam, dum in præsidium hæreseos suos sacros canones torquere conantur, laudare tamen non possum nimium catholicorum illorum ardorem, quo correpti leviora gravioribus congerunt argumenta, fortè etiam facili negotio enervanda. Non indigent inanibus subsidiis Catholicæ Ecclesiæ dogmata, de quorum veritate aliunde constat evidentissimè. Catholici quidam ad confirmandum Romanæ Ecclesiæ Primatum in medium adtulerunt canonem 6. dist. 65., qua in parte ibidem traditur, Romano Episcopo *parilem esse morem*, ut Episcoporum habeat potestatem. Est is canon sextus ex Nicænis, & propterea conjungendi erunt

cum eo Gratiano fragmento canon 8. dist. 64., & canon 1. dist. 65. Verum canon iste Nicænus ad rem parum pertinere videtur, editus adversus Meletium in Thebaide Episcopum, qui Alexandrino, cui suberat, inscio Antistite, Episcopos ordinabat; atque in eo cavebatur, ne Alexandrino Episcopo inconsulto, Episcopi ordinarentur in Alexandria diocesi constituendi, argumento à simili petito ex Romana diocesi, in qua nullus ordinabatur Antistes, inscio Episcopo Romano. Sunt hæc, quis non videt? jura potius Metropolitanica, seu Patriarchalia, quam jura Primatus. Plura hoc in loco non congero, propterea quod jam Nicænum eundem canonem expenderim in meis animadversionibus in codicem Gratiani. Plura è contrario monumenta sunt ex codice canonum deprompta, quibus utuntur Hæretici ad Primatus jura evertenda. In primis objiciunt canones 33. & 37. caus. 2. quæst. 7., quorum prior Hieronymo adscriptus est, posterior Ambrosio, ubi videtur Paulus Apostolus Petro Apostolo adeo æquiparatus, ut par agnita videatur utriusque potestas; adeo etiam, ut quis cui præferatur, in incerto esse videatur. Equidem neminem movere debet canon 33., utpotè qui nullibi inter opera Hieronymi reperitur; imò Hieronymi sententiis nunquam congruere potest, quando certum est, Hieronymum reprehensionem Petri à Paulo, de qua sermo fit in epistola ad Galatas cap. 2., non verè, & ex animo factam credidisse, sed utili quadam simulatione, ut nimirum uterque populus salvus fieret, dum & qui circumcisionem laudabant, Petrum sequerentur, & qui circumcidi nolebant, Pauli prædicarent libertatem. Ita scribebat Hieronymus idem in epistolam ad Galatas cap. 2., ad cuius argumentum pertinet canon 21. caus. 22. quæst. 2. In conspectu hujus Hieronymianæ doctrinæ, quomodò tribui possunt Hieronymo ea verba canonis 33. caus. 2. quæst. 7. *Paulus Petrum reprehendit, quod non audeat, nisi se non im-*

parilem sciret? Omitto lubens alias, & quidem gravissimas interpretationes Catholicorum virorum sano modo, & sine injuria Primatus Petri, laudatum monumentum intelligentium; statim ac enim de auctore canonis minimè constat, frustra in adsequenda auctoris mente laboraretur. In canone 37., incerti sanè auctoris, cum sermo ille, ex quo depromptus est, ab aliis Ambrosio, ab aliis Augustino, ab aliis Maximo Taurinensi adscribatur, non de potestate fit sermo, & jurisdictione, sed de meritis, & corona martyrii, quemadmodum contextus ipse demonstrat, quod sine Petri contumelia dici poterat; quemadmodum sine Petri contumelia Augustinus ipse professus est, se in martyrii gloria comparare potuisse Petro Cyprianum, utut Cyprianum longè minorem Petro auctoritate profiteretur, can. 35. caus. 2. quæst. 7. Secundò objiciunt canonem 46. caus. 11. quæst. 1., depromptum ex canone 9. Concilii Chalcedonensis, in cujus conspectu liquet, postremum clericorum, Episcoporumve judicium apud Constantinopolitanum Antistitem discuti, ac dirimi oportere. Verum nemo ignorat, canonem istud esse fœtum ambitus Anatolii Constantinopolitani Episcopi, dignitatem suam, & jurisdictionem nimium latè extendentis, & perperam sub nomine Chalcedonensis Concilii laudari. Ego jam id adnotavi in meis animadversionibus in Gratianum, ubi ita & canonem interpretatus sum, ut Romano Primatui minimè officiat. Denique objiciunt canones 3. & 6. dist. 22., ubi magni fit auctoritas Patriarchæ Constantinopolitani. Verum præterquamquod ibidem intuemur Constantinopolitanum Patriarcham Antistiti Romano subjectum, quæ ad eos canones rectè illustrandos pertinent, jamdiu adnotavi in laudatis meis animadversionibus in Codicem Gratiani, ad quas curiosum lectorem, nisi gravetur, lubens remitto, sperans, eum commodè conclusurum, nihil ex iis monumentis adversus Primatum Romanæ Sedis posse deduci.

At quanto facilior est definitio, qua concludatur, Romanum Antistitem esse universæ Ecclesiæ Principem, tanto salubrior est disquisitio, in quonam consistat iste universæ Ecclesiæ Principatus. Paucis ego ita edissero. Quousque inter Apostolos tributæ non fuerunt Provinciæ, item quousque inter successores Apostolorum nondum tribuendæ dioceses fuissent, ita erant à Petro, & Petri successoribus Primatus jura explicanda, ut in primis solus Pontifex Maximus ea gereret, quæ universam Ecclesiam uti universam spectarent; deinde ut solus ipse Pontifex Maximus Episcopo cuicumque immediatè præset, ipse defectus cæterorum suppleret, excessus corrigeret, & prout ecclesiastica necessitas, vel utilitas postularet, illos intra certos limites causarum, vel locorum, vel personarum cõhiberet. En duplicem supremam potestatem, & veluti generalem, ex qua Primatus Pontificius coalescit. Et quidem utraque potestas perspicuè deducitur ex Sacris ipsis litteris. Nimirum potestas administrandi ea, quæ ad universam Ecclesiam spectant, uti universam, adparet in capite 16. Matthæi, ubi Christus singulari sermone Petrum allocutus, eidem quæcumque ligandi, solvendique facultatem super terram concessit; neque alio modo potestas singularis Petro his verbis data à potestate concessa cæteris Apostolis distingui potest, quam interpretando verba Christi in Petrum directæ de potestate regendi Ecclesiam uti universam, & verba Christi in cæteros Apostolos directæ de potestate regendi Ecclesiam juxta modum deinde inter ipsos ex utilitate Ecclesiarum definiendum. Potestas verò altera Petro concessa regendi etiam Prælatos Ecclesiæ, & eos omnes cum jurisdictione in officio continendi, adparet in capite 22. Lucæ, ubi à Christo legimus Petro mandatam, ut ipse aliquando conversus confirmaret Fratres suos. Post distributas provincias, & dioceses, non quidem à divinis institutionibus recessum fuit (neque enim recedi ab

illis poterat), sed supremæ illius potestatis usus ad elegantiorē quandam formam redigi debuit. Etenim ubi plures inter Prælatos Ecclesiæ constituti sunt gradus, uni certa diœcesis sub nomine Episcopi adsignata fuit; alteri certa provincia præter diœcesim sub nomine Archiepiscopi, seu Metropolitanī; alii certa natio præter diœcesim, & provinciam sub nomine Primatis; alii amplius quoddam territorium plures in se & diœceses, & provincias continens præter singularem diœcesim, provinciam, & nationem sub nomine Patriarchæ, vel Exarchi. Hinc fieri cœpit, ut in Romano Antistite singulares plures dignitates eniterent, qualis esset Romanæ diœceseos Episcopi, quam cum Episcopis cæteris, Romanæ provinciæ Archiepiscopi, quam cum Archiepiscopis aliis, finitimarum aliquot provinciarum Primatis, quam cum reliquis Primatibus, totius Occidentis Patriarchæ, quam cum Orientalibus Patriarchis communem haberet, tandem ipse solus supremam Pontificatus Maximi dignitatem, ac potestatem divino jure sibi datam retineret, explicaret. Quamobrem hodie dignitates istæ Pontificum Maximorum recto ordine cumulata dispiciendæ semper erunt, ut singularis, & uniuscujusque propria vis, ac facultas intelligatur, & ratio, prout res incidit, habeatur, dummodò semper illud præ oculis positum sit, veram, & primigeniam Pontificatus Maximi naturam in eo consistere, ut primùm ab uno Pontifice Maximo Ecclesiæ universæ, uti universæ, negotia pendere debeant; deinde ut Episcopi cæteri, quacumque dignitate fruantur, illi subsint, servato constituto ordine, ubi opus, aut opportunum sit, adjuvandi, confirmandi, corrigendi, plectendi, uno verbo, eo utilioribus modis dirigendi, quo Ecclesiæ omnes eam sortiantur fidelem administrationem, quam Christus Dominus, à quo omnis potestas in Ecclesiam derivat, gerendam præordinavit, aut earundem Ecclesiarum utilitas postulat; quæ duo, uti dictum est, veluti

summa sunt capita generalis illius in totam Ecclesiam potestatis. Hinc sanè intelligimus, qua ratione pertineat ad Pontificem Maximum Episcopos ad generale Concilium convocare, convocataque Synodo præesse, item ea disponere, quæ ad propagationem fidei latius extendendam conducunt, certas præterea leges constituere in omnibus diœcesibus regulariter observandas, causa seu confirmandæ fidei, seu doctrinæ morum stabilindæ, tuendæque, seu indicendæ in disciplina unitatis; hæc enim singula cum similibus Ecclesiam universam uti universam respiciunt. Hinc insuper intelligimus, qua ratione factum fuerit, ut quædam induci potuerint, aliquando etiam debuerint, reservationes, devolutiones, exemptiones Sedis Apostolicæ gratia; ut appellationes ad Sedem Apostolicam ab Episcoporum sententiis probarentur, aut alia his similia, quæ aut sui natura indicant, inferiorum Antistitum excessus cohiberi, aut suppleri defectum ea ratione debuisse.

Non est hîc locus immorandi diutiùs in singulis fusa oratione exornandis, quoniam plurima suis locis accommodata in meis tractationibus ex ordine reperiuntur. Tantùm nonnulla dicam de appellationibus ad Sedem Apostolicam admittendis undecumque, quod constantissimè in Ecclesia Dei à primis etiam sæculis derivata, & ad nostra usque tempora producta disciplina probat, atque confirmat. Mihi semper visum fuit gravissimum hoc argumentum. Appellatio subsidium est miseris, quo ad superioris judicis provocatur, ut inferioris Judicis, qui sententiam injustam aut ex imperitia, aut ex dolo pronuntiavit, sententia reformetur. In vim Pontificii Primatus subsunt universi Episcopi jurisdictioni Romani Antistitis, sive defecerint, sive excesserint, corrigendi, uti superius demonstratum est; ergo à sententiis Episcoporum admittenda appellatio est ad Apostolicam Sedem. Quoniam verò etiam scriptis canonibus probanda res esset adversus eos, qui fortè contrà sentirent,

imò

imò & interpretatione commoda illustrandi sunt quidam canones, qui in medium proferuntur ab iis, qui disputare de hac re non dubitant, profero in primis canones Concilii Sardicensis 3. & 7., qui referuntur apud Gratianum in can. 36. caus. 2. quæst. 6., & can. 7. caus. 6. quæst. 4. Varias eorum canonum editiones, imò & eorundem edendorum canonum causas exhibui in meis adnotationibus in Codicem Gratiani; ex quibus tamen constantissimè deducitur, jam ab antiquissima ætate agnitam fuisse hujusmodi appellationum disciplinam, & jam eo sæculo adparere, quo primùm conditiones scripto cœperunt. At in contrarium obijci solet canon 15. Concilii Antiocheni, seu canon 5. caus. 6. quæst. 4. Num quisquam in ejus conspectu fortè judicabit, Antiochenos Patres à Conciliis Episcoporum Provincialibus nullam, ne ad Apostolicam quidem Sedem, appellationem admisisse? Ita visum fuit Christiano Lupo, qui exinde præcipiti consilio occasionem arripuit detestandi, & canones, & Synodum ipsam Antiochenam. Balsamon Græcus interpres mitiùs scribens ait, eum canonem sublatum fuisse in Synodo Sardicensi, non tamen huic opinioni satis fidens ita prosequitur: *Sin autem hoc nolis dicere, interpretare canonem, & dic, fieri condemnationem à Synodo, in quam non cadit appellatio, ut à Papa, vel à Patriarcha Constantinopolitano.* Insuper habeamus in præsentia, quod interpres in Græco schismate enutritus de Patriarcha Constantinopolitano adjecit: longè ipse aberrat à proposito Antiochenorum Antistitum, qui apertè de Provincialibus quibuscumque Synodis sermonem instituerunt. Alexius Aristinus adfirmat quidem, eo canone interdictam esse quamcumque appellationem à Conciliis Provincialibus interponendam, eos tamen, qui contrà sentiunt, benigniùs, humaniùsque sentire, ac propterea esse ipsis Antiochenis Patribus antefereandos, imò eo etiam progreditur, ut tradat, contrariam opinionem placuisse ejusdem An-

Tom. I.

tiochenis Episcopis in can. 4. Quis huic opinioni facile subscribat, qua sibimet ipsis Antiocheni Episcopi contradixisse ferantur? Gratianus, quem Canonistarum ferè omnium turba secuta est, ad eum canonem adnotavit, canonem esse intelligendum ea adjecta exceptione: *nisi ad Judicem majoris auctoritatis fuerit provocatum.* Mihi sanè rem hanc ad rectam rationem exigenti ab omnibus his interpretationibus recedendum videtur, atque ita omnis dirimenda controversia, ut & appellationibus ad superiores ordines faciendis nihil detrahat, & integra maneat optima Antiocheni Concilii constitutio. Observo, apud veteres receptissimas quidem fuisse boni publici causa appellationes, ne scilicet innoxii impunè ob quorundam Judicum imperitiam, ne improbitatem dixerim, damnarentur; non tamen appellationes istas in reipublicæ ipsius dispendium detorqueri aliquando potuisse; quod sanè contigisset, si facta fuisset litigantibus potestas appellandi perpetuò, etiam post sententias plures, seu ejusdem sententiæ per plures, & diversos Judices confirmationes. Coercenda etiam erat nimia, & importuna appellandi licentia, ne lites perpetuæ fierent, neve temerè litigantes vix temerè susceptæ litis pœnam sentirent. Hinc saluberrimè aliquando constitutum scimus, ut qui post triplex judicium constanti Judicum sententia fuisset damnatus, appellandi facultate deinceps destitueretur. Id apud Græcos olim obtinuisse, Plato testatur in Dialogo 6. de legibus vel legum latione, quod & abs Justiniano confirmatum est in l. un. cod. ne liceat in una eadem caus. tertio provoc., auth. *Siquis litigantium* cod. de Episcop. audient.; quibus addi potest capitulum 65. de appellation. Quis exinde facile non deducat, qualis reverà fuerit mens Antiochenorum Antistitum, quum post concordem Concilii Provincialis sententiam nihil amplius effugii voluerunt superesse damnatis? Videlicet ordo causarum ecclesiasticarum is erat, ut primò res coram Diœcesano discuteretur,

F

dein-

deinde post ejus sententiam deferretur ad Metropolitanum, demum verò ad Concilium, in quo omnium Comprovincialium Episcoporum auctoritas intercederet. Loquimur profectò de Provinciali Concilio, in quo non triplex tantùm concors judicium agnoscere fas est, sed tot judicia, quot Episcopi ad Concilium convenerunt. Et sanè si concors omnium sententia in Concilio fuisset, qualis etiam in superioribus judiciis per Episcopum, atque Archiepiscopum prodita fuerat, quis plenæ Concilii sententiæ, nisi temerè litigans, adquiescere non debuisset? Hinc potius Antiocheno canone coërcita fuit litigantium temeritas, quam detractum fuerit jurisdictioni superiorum Antistitum, ad quos appellatio jure sit admittenda. Quæ interpretatio consonat Gratiani verbis, ibi: *ab omnibus Episcopis, . . . unam, consonamque sententiam . . . quæ ab omnibus prolata est &c.*, eodemque modo consonat aliis Latinis Græci canonis versionibus. Si cui adhuc difficultatem faciat laudatus Sardicensis canon, quo non tanquam suprema habetur Concilii Provincialis sententia, facile canonem canonis conciliabit, ajendo, in Sardicensi Concilio de ea causa agi, quæ non concordi Episcoporum judicio absoluta fuisset; aut observando, Antiochenos Episcopos utpotè Græcos consuetudini paruisse in tribunalibus Græcorum receptæ de non producendis ultra triplex judicium appellationibus, quæ tribunalium disciplina tempore Concilii Sardicensis ad occidentales Provincias nondum traducta fuerat, nec propterea confirmari commodè poterat in Sardicensi ferè occidentalium omnium Concilio. Tandem ea disciplina communis fieri potuit & orientali, & occidentali imperio post editam generalem legem abs Justiniano Imperatore, qualis adparet in l. un. cod. ne liceat in una, eademque causa tertio provocare, juncta nov. 82. cap. 5. Nondum expedita res in conspectu veterum canonum; siquidem adhuc superest expendendus canon 22. Milevitani Concilii anni 416., relatus à Gratiano in can. 35.

caus. 2. quæst. 6. & in can. 34. catis. 11. quæst. 3. cujus etiam sententia renovata fuit ab Africanis Episcopis in Concilio Carthaginensi anni 418. sub Aurelio can. 28., relata in codicem canonum Africanæ Ecclesiæ cap. 28. & 125. Sauerunt ibidem Africani Antistites, ad transmarina judicia non debere appellari, quod apud ipsos idem erat, ac definire, non esse ad Sedem Apostolicam appellandum. Ignorabant Africani Antistites Sardicense decretum, quando non semel statuerunt, omnia negotia in Conciliis Provincialibus, aut totius Africæ Nationalibus, terminari oportere; non sanè ex eo, quod Apostolicæ Sedis judicia temnerent, & non tanquam superiora venerantur, sed potius, ne perfidia temerè litigantium fieret, ut appellatione ad transmarina judicia interposita, sententiæ Conciliorum Nationalium effectu suo diutiùs frustrarentur. His appellationum suffugiis abutebantur Hæretici, præsertim Pelagiani, ac Cælestiani, qui in Africâ diras contentiones Ecclesiarum movebant, fovebantque; ipsi enim appellationum prætextu sanctorum Africanorum Antistitum sententias illudebant, pessimumque hæreseon virus latius interea effundere non dubitabant. Nemo profectò ex prudentibus ignorat, summi juris apices aliquando cum æquitate committi, ut si fortè æquitatem sequaris, in jus impingere, si è contrario summo juri adhæreas, æquitatem certis in casibus lædere videaris. Itaque Africani Antistites superiorem noverant in Romana Ecclesia potestatem, ac propterea summo jure ad eandem appellationes interponi posse non inficiabantur. Tantùm appellationes illas in iis adjunctis denegare voluerunt propter abusum, æquitate quadam sibi proposita summi juris regulas non attendentes. Ita statuerunt in Milevitano laudato Concilio anni 416., ita etiam in subsequente Concilio Carthaginensi anni 418. Quando verò canones illi æquitate potius, quam jure editi perpetuam reddere non poterant

rant disciplinam, quum anno 419. aliud celebraretur in Africa Concilium, Legati Romanæ Ecclesiæ, qui eò convenerant, proposuerunt, ut generaliter decerneretur, liberam illinc esse debere appellationem ad Romanam Ecclesiam, allegantes, illud jam in Nicæno Concilio constitutum fuisse. Rati hinc Antistites Africani, suam à Legatis sanctionem improbari, quam in duobus præcedentibus Conciliis ediderant, quasi ne æquitatis quidem prætextu à Nicænis regulis, quas tunc adamussim custodiri plurimum intererat, recedere potuissent, responderunt, se quidem omnes Nicænos canones custodire, servare; dubitare tamen, utrum ea, quæ de appellationibus proferebantur, verè fuissent in Nicæno Concilio definita. Nos servaturos profitemur (ajebat ibidem Alypius Episcopus Tagastensis) quod in Nicæno Concilio constitutum est, adhuc tamen me movet, quomodo cum inspiceremus Græca exemplaria hujus Synodi Nicæna, ista ibi, nescio qua ratione, non invenimus. Hinc postulatum est, ut Legati mitterentur Constantinopolim, Alexandriam, & Antiochiam, unde acta Nicæni Concilii integra haberi possent, etiam exorantes Pontificem Maximum Romanum, ut & ipse omnem sollicitudinem in obtinendis Nicænis optimis exemplaribus conferret, interea verò liceret unicuique Provinciæ morem suum servare, in qua sententia fuit & Augustinus Hipponensis, qui Concilio illi subscripsit adjuncta clausula: *salva diligentiore inquisitione Concilii Nicæni.* In errore facti versabantur, qui Nicænos canones proposuerant; erant enim potius canones Sardicenses, quod contigere potuit, vel quia Sardicense Concilium tanquam appendix Nicæni haberetur, vel quia in codice canonum, quem Legati Pontificii præ manibus habebant, Sardicenses canones subjecti essent Nicænis, unde facile à Nicænis non secernerentur. Neque puto, Africanos habuisse compertos specialiter Sardicenses canones, & jam tum in suos codices recepisse; ex eo enim facile errati causam deprehendissent.

Itaque res postmodum explorata fuit; tum autem post receptos in Africa Sardicenses canones, à Concilio Milevitano, & Carthaginensi recessum est. Receptos verò Sardicenses canones non multò postea Fulgentius Ferrandus Afer testificatur, quando eos memorat in canone 59. sui Breviarii, ibi: *ut adjudicatus Episcopus ad Apostolicam Sedem, si voluerit, appellet. Concilio Sardicensi tit. 5., & Crisconius etiam Afer in cap. 159. sui Breviarii, ibi: ut inter discordes Episcopos Comprovinciales Antistites audiant: quod si damnatus appellaverit Romanum Pontificem, id observandum, quod ipse censuerit. Concilio Sardicensi titulo 3.* Ex his ego concludo, perperam ex Milevitano, & Carthaginensi canonibus quidquam colligi posse ad evertendam generalem disciplinam appellationum ad Sedem Apostolicam interponendarum.

Quicumque investigant, num Primatus Pontificis Maximi etiam in eo consistat, quod Pontifex idem ordinariam ubicumque, seu in singulis uniuscujusque Episcopi diocesisibus, jurisdictionem explicare valeat, unde in vulgare abiit adagium, Pontificem Maximum ordinarium ordinariarum existere, non videntur meo judicio parare sibi undecumque aptam de ejusdem Primatus ratione disputationem. Etenim proposita quæstio antevertere minimè potest divisionem dioceseon, non divino, sed ecclesiastico, licet aut apostolico, aut penè apostolico jure inductam; Primatus autem potestas in jure divino anteapostolico & fundamentum habet & causas: imò & longè distant hæc duo, Primatum habere in universa Ecclesia, & exercere ubicumque Sacrorum jurisdictionem; ne aliàs fortè dicamus, Apostolos, aut Episcopos ante divisionem Provinciarum Primatum habuisse universos, utpotè quorum potestas, ac jurisdictionis nullis locorum finibus circumscribatur; aut perpetuo Episcopos omnes Primatum jure habendos, si nusquam ad divisionem Provinciarum deveniendum judicavissent. Ubi ea disputatio facienda sit, à factò magis,

gis, quam abs jure petendam definitio-
nem puto; ex eo nimirum, utrum di-
visis ecclesiastico jure Provinciis reservata
ea potestas Pontificis Maximi gratia fue-
rit, quasi respectu supremæ illius digni-
tatis nulla divisio facta fuerit, seu nulli
locorum limites designati. Ecquidem sta-
tim adparere potest, Romanam diœcesim
instar cæterarum fuisse constitutam; sed
an hæc ipsa constitutio potius ideo emer-
serit, ne in eam finitimi Episcopi pro-
silirent, an ideo, ne Romanus etiam An-
tistes eam egredi ullo modo vi sui Epis-
copatus posset, non satis adparet. Quid
ergo? Quando antiquissima divisionis, &
distributionis illius gesta certis, & perspicuis
documentis commendata non fuerunt, ex
quibus sera posteritas judicaret, illud su-
pererit, ut fidenter dicatur, eam habi-
tam tunc fuisse Romani Episcopi ratio-
nem, qualis ex moribus sæculorum sub-
sequentium demonstratur, quasi longus
rerum gerendarum usus (observantiam
Pragmatici dicerent) quid ab initio in-
ter se convenerint dividentes, gravissi-
mo sanè argumento definiant. Deinde plu-
rimum juvabit observare, quid agen-
dum à dividendis decuisset, ut illud
actum à viris apostolicis prudentissimis
præsumatur, quod honestius videretur. Si
ista principia jaciuntur, quid dubitamus,
quin divisionem illam non obfuisset latissi-
mæ Romani Antistitis potestati adfirmem-
mus? dummodò tamen illud adjiciatur, ni-
hil exinde fore divisarum Ecclesiarum uti-
litati detrahendum, quam & ipse Antis-
titum omnium Princeps curare, & pro-
movere ex Christi mandato tenetur, &
quæ Provinciarum divisione causam de-
dit maximè gravem: quod idem est, ac
dicere, tum eam potestatem exerceri à
Pontifice Maximo liberè posse, cum ip-
se id interesse, atque expedire certis de
causis minimè contemnendis, pruden-
ti arbitrio judicaverit. Itaque in primis
si facta quærimus, ex quibus quinam
fuerint Ecclesiæ mores, & facta di-
videntium Antistitum colligantur, pri-
mum observo, angustos admodum fuis-

se Romanæ diœceseos fines, qui vix ur-
bem ipsam egrediebantur, uti probat
Epistola Innocentii I. ad Decentium Eu-
gubinum, ibi: *De fermento, quod die domi-
nica per titulos mittimus, superflue nos consu-
lere voluisti, cum omnes Ecclesia nostra intra
Civitatem sint constituta.* Verosimile autem
non est, adeo angustos designatos fuisse
Romano Antistiti terminos, ut amplior
statim videretur alterius cujuscumque
Episcopi diœcesis. Deinde factum illud
egregium demonstro, & quidem anti-
quissimum, divisionis inter Petrum junc-
tis Joanne & Jacobo, & Paulum junc-
to Barnaba inita ita, ut Petrus cum Ja-
cobo, & Joanne erga Judæos, Paulus
cum Barnaba erga Gentes apostolico mu-
nere fungerentur, Epist. ad Galatas
cap. 2. Scimus enim servatam eam di-
visionem à Paulo, & Barnaba fuisse, ne
Judæorum curam ipsi susciperent; serva-
tam quoque fuisse abs Jacobo, & Joan-
ne, ne Gentibus evangelizarent; Petro
autem liberam fuisse in omnes, ubi op-
portunum videretur, potestatem; quod
& Paulus idem docet in dicto cap. 2.,
nonnulla subjiciens de officio Petri erga
Gentes, & factum Petri luculentissimè
commonstrat, quando Antiocheno Epis-
copatu relicto, Romam se transtulit, in-
ter gentes Ecclesiam fundaturus. Fuit is-
ta prima, de qua constat, regiminis sa-
cri partitio, ad quam facilè præsumun-
tur, veluti ad normam, exactæ aliæ dein-
de factæ locorum, Provinciarumque par-
titiones. Plura sunt recentiora facta, qui-
bus in singularibus diœcesibus Episcopo-
rum certis de causis Romanos Antistites
jurisdictionem exercuisse liquet, vel dum
Concilia particularia celebrarentur, in
quibus Legati Pontificii interfuerunt,
quemadmodum ex superius laudato Afri-
cano Concilio anni 419. constat, ut omit-
tam alia Concilia numero plurima; vel
dum scimus, ubicumque semper licuis-
se Romano Pontifici uti pallio, quod
argumentum est jurisdictionis, cap. 4. de
auctorit., & usu pallii; vel etiam licuis-
se ipsi incedere in quacumque diœcesi
præ-

præeunte Cruce ad similis jurisdictionis
argumentum, cap. 23. de privilegiis. In-
super verum est, quam maximè decuis-
se, ut, dum Provinciæ dividerentur, sin-
gularis quidam honos primæ Sedi reser-
varetur, ut qui eam teneret, latius pos-
set episcopalia munera gerere, ubi ex-
pedire judicaret, neque enim id adeo faci-
lè Coëpiscoporum invidiam concitabat,
dum certa in Principem suum obsequia
ea ratione exhibuissent: siquidem si in
Africa ille honos aliquando delatus est
Carthaginensi Episcopo tanquam Africa
Primate, ut ipsi liceret, unde voluerit,
ex Africa tota clericum ordinare, quem-
admodum legitur in inscriptione cano-
nis 55. codicis Africani; si similis præ-
rogativa apud Græcos reservata fuit Epis-
copo Constantinopolitano, tanquam in
Oriente Principem Sedem occupanti, ut
honoratior haberetur illius Episcopatus,
quemadmodum tradit Balsamon in notis
ad canonem 17. Concilii Trullani, cui
consonare videtur Novella Justiniani 3.
cap. 2. in principio; si Patriarchæ Ori-
entales experiebantur in universis diœcesi-
bus jure Stauropegii, quo fiebat, ut mo-
nasteria quædam in diœcesibus inferiorum
Antistitum ædificata benedicerent ipsi, &
cruce in iis erecta, jurisdictioni suæ reser-
varent, & lege Diœcesana eximerent, quod
antiquissima consuetudine, non schisma-
tica usurpatione ab Orientalibus Patriarchis
adquisitum ostendit Christianus Lupus in
scholiis, & notis ad canones Conciliorum
edit. Bruxellen. pag. 953., conveniens
quoque erat, ut ea, atque his similia nun-
quam denegarentur Romano Antistiti, eo
etiam potiore jure, quo excellentior erat
ejusdem supra Primates, ac Patriarchas cæ-
teros Principatus. Imò & factum ipsum
Episcoporum, seu Carthaginensis, seu
Orientalium Patriarcharum, præsertim
Constantinopolitani, facilè indicat, si-
miles facultates exercitas tunc fuisse à
Romano Antistite, cujus unius exempla
movere potuissent Primates illos, ut ab
Episcopis sibi subjectis honorem in cer-
tis causis non absimilem postularent, quo

pertinet argumentum canonis 6. dist. 22.,
ex quo constat, Constantinopolitanum
Antistitem petiisse, ut eum honorem ex-
ciperet, qui Romano Antistiti defereba-
tur; & argumentum canonis 6. dist. 65.,
ex quo constat, Alexandrinum Episco-
pum certas sibi vindicavisse in suo Pa-
triarchatu prærogativas, propterea quod
& Episcopo Romano parilis mos erat. Nunc
sanè intelligimus, qua ratione dicere po-
tuerit Bonifacius VIII. in cap. 2. de præb.
in 6., plenariam dispositionem beneficio-
rum in universa Ecclesia ad Romanum
Pontificem pertinere, quæ sanè plenaria
dispositio cum ordinaria non confunditur,
aut ordinariam non excludit; qua item
ratione Gregorius IX. in cap. ult. de fo-
ro compet. rescripserit, Episcopos im-
mediatè conveniri apud Sedem Aposto-
licam posse, adjecta ratione, quod Ro-
mana Ecclesia Ecclesiarum omnium ma-
ter sit, & magistra, argumento l. 33. ff.
ad municipalem; qua itidem ratione ei,
qui ordinatus sit à Pontifice Maximo, sin-
gularis honor in universis diœcesibus sit
deferendus, cap. 7. de majorit., & obed.,
argumento cap. 7. & 12. de præbend.
in 6., qua denique ratione Concilium
Tridentinum in cap. 20. ses. 24. de ref.
postquam constituisset, causas omnes ad
forum ecclesiasticum quomodolibet per-
tinentes, etiamsi beneficiales sint, in pri-
ma instantia coram Ordinariis locorum
duntaxat cognosci, atque omnino saltem
infra biennium à die motæ litis termina-
ri, nec antea aliis committi, nec avoca-
ri, statim subjecit, ab ea regula non so-
lum excipiendas esse majores quasdam
causas, quæ jam essent juxta canonicas
sanctiones Sedis Apostolicæ judicio reser-
vata, sed etiam illas, quas *ex urgenti, ra-
tionabilique causa judicaverit summus Romanus
Pontifex per speciale rescriptum signaturæ San-
ctitatis suæ manu propria subscribendum, com-
mittere, aut avocare.* Quæ profectò Con-
cilii Tridentini doctrina mirum in mo-
dum confirmat, quæ hucusque de lata
Romani Antistitis in Ecclesias omnes po-
testate, ac jurisdictione tradidimus.